

EL SUBDESENVOLUPAMENT SOCIAL D'ESPANYA I DE CATALUNYA

Vicenç Navarro

9 de novembre de 2011

L'Estat del benestar espanyol, que inclou les transferències públiques (com les pensions i ajudes a les famílies) i els serveis públics de caràcter social (com ara sanitat, educació, serveis socials, serveis d'ajuda a les persones amb dependència, escoles d'infància, habitatge social i prevenció de l'exclusió social, entre d'altres), és el menys finançat de l'Europa dels 15 (UE-15), el grup de països d'un nivell de desenvolupament econòmic semblant al nostre. La despesa pública social (que finança aquestes transferències i serveis públics) per habitant, així com la despesa pública social com a percentatge del PIB, són les més baixes de la UE-15.

Aquest subfinançament explica que Espanya sigui també el país que té un percentatge menor de la població adulta treballant en els serveis públics de l'Estat del benestar. Només una persona adulta de cada deu treballa en aquests serveis públics, en comparació amb un de cada quatre que ho fa a Suècia. No és cert, per tant, el que constantment es reproduïx en els mitjans d'informació propers a la banca i a la gran patronal, que el sector públic, incloent-hi l'àmbit social, estigui hipertrofiat a Espanya. Les dades mostren precisament el contrari. Espanya està a la cua de l'Europa social, i les retallades substancials que s'estan duent a terme empitjoraran encara més aquesta situació.

Les causes d'aquest subdesenvolupament social no són, com sovint addueixen economistes i polítics neoliberals, la menor riquesa d'Espanya enfront de la mitjana de la UE-15. En realitat, el nivell de riquesa d'Espanya, mesurat pel PIB per càpita, és ja el 94% de la mitjana de la UE-15. En canvi, la despesa pública social és només un 74% de la mitjana de la UE-15. Si fos el 94%, Espanya es gastaria en el seu Estat del benestar 66.000 milions d'euros més.

Per què aquesta baixa despesa pública social? La resposta depèn de la sensibilitat política de qui respongui. Així, els nacionalistes conservadors-liberals que governen la Generalitat de Catalunya atribueixen el subfinançament de l'Estat del benestar a Catalunya al que anomenen "l'espoli de Catalunya per part d'Espanya", argument que utilitzen freqüentment durant el període electoral, com hem vist recentment en les declaracions de Duran i Lleida. Aquest és, per cert, un argument generalitzat en els mitjans d'informació a Catalunya, incloent els de propietat pública de la Generalitat.

Les dades (fins i tot les proveïdes pel mateix partit governant de la Generalitat) no recolzen, però, aquestes tesis. Segons els portaveus del partit nacionalista conservador-liberal, el suposat "espoli" representa el 9% del PIB català. Ja que tal partit polític accepta que per pagar a l'Estat central (per cobrir els serveis comuns proveïts per l'Estat i les despeses de solidaritat amb altres parts d'Espanya) el Govern de la Generalitat està disposat a aportar un 4% del PIB, això implica que "l'espoli" net seria un 5% del PIB (nou menys quatre). Ara bé, Catalunya, pel nivell de riquesa que té (el seu PIB per càpita és el 110% de la mitjana de la UE-15), hauria de gastar-se en el seu Estat del benestar un 29,8% del PIB, és a dir, 12 punts més dels que es gasta ara (17,8%). L'eliminació del suposat "espoli" eliminaria menys de la meitat (5 punts) de tal dèficit de despesa pública social.

Catalunya continuaria a la cua de l'Europa social encara que s'eliminés el suposat "espoli" nacional.

El subdesenvolupament social de Catalunya i d'Espanya no es deu primordialment als temes nacionals que acaparen l'atenció política i mediàtica del país i que sempre es mobilitzen en temps electorals. En aquests temps, els nacionalismes perifèrics s'oposen al nacionalisme espanyol, que no es defineix així mateix com a tal, però que és el més poderós i excloent. La manca de sensibilitat que caracteritza el nacionalisme espanyol que nega la plurinacionalitat d'Espanya és el millor aliat dels secessionismes perifèrics. La no aprovació de la totalitat de l'Estatut ratificat pel poble català per part del Tribunal Constitucional ha estat una causa clau del creixement del secessionisme. No hi ha res més proper a aquest que el jacobinisme imperant en sectors de l'Estat espanyol. D'aquí que el nacionalisme català trobi un camp fèrtil per mobilitzar la població a Catalunya.

Malgrat aquest aparent antagonisme, aquests nacionalismes –central i perifèric– s'alimenten i es necessiten l'un a l'altre. Aquestes nacionalismes es centren en el tema nacional per amagar la causa real del subdesenvolupament social de Catalunya i d'Espanya i que no és "l'espoli nacional", sinó "l'espoli de classe". El primer s'utilitza deliberadament per amagar el segon, la qual cosa explica les aliances constants entre els nacionalismes centrals i perifèrics al dia següent de les eleccions. El PP, que explota l'anticatalanisme a la resta d'Espanya, és el millor aliat de CiU a Catalunya i, en cas de guanyar el PP a Espanya, CiU donarà suport, com ja ho va fer abans, a les polítiques de classe responsables del subdesenvolupament de l'Estat del benestar, que es basa en els escassos ingressos de l'Estat (només un 34% del PIB, enfront del 44% a la UE-15 i un 54% a Suècia), i que és conseqüència que les rendes superiors i del capital tributen molt menys del que ho fan els seus homòlegs a la UE-15. El

treballador de la manufactura paga un 74% del que paga el seu homòleg a Suècia. L'1% de renda superior paga només el 20%. I és més que probable que el percentatge real sigui fins i tot molt menor. Tant l'Estat espanyol com la Generalitat de Catalunya podrien resoldre aquesta situació. Tots dos tenen capacitat fiscal i les eines per fer-ho, però no ho fan i, mentrestant, utilitzen les banderes en temps electoral per ocultar aquesta realitat.